

DEVLET BAKANI SAYIN Prof. Dr. MEHMET AYDIN'IN
BİLİM VE TEKNOLOJİ YÜKSEK KURULU'NUN
16. TOPLANTISINDA YAPTIĞI AÇILIŞ KONUŞMASI

Sayın Başbakanım,
Sayın Kurul Üyeleri,
Sayın Katılımcılar,

“16. Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu” Toplantısına “hoş geldiniz” diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başbakanım,

Ülkemiz, dünyanın çok hızlı değişen bir bölgesinde, bir kesiminde siyasi ve ekonomik istikrarı geliştirerek ve bunu bilim ve teknolojinin öncülüğünde sürekli kılmaya çalışarak hak ettiği düzeye çıkmak için çaba harcıyor ve bu istikamette mesafe alıyor.

İlerleme, bilim ve teknoloji alanında da gerçekleşiyor. Ne var ki, içinde yer almak için yoğun çaba harcadığımız gelişmiş ülkeler, söz konusu alanda yürümüyor, koşuyor. Dünya genelinde yapılan araştırmaların takriben %95'i bu ülkelerde gerçekleşiyor. Gelişmekte olan ülkeler, transfer ettikleri yeni teknolojilerin kullanmasını henüz hakkıyla öğrenmeden, o yeni eski oluyor. Geçtiğimiz günlerde Japonya'da bir üniversite yöneticisinin yakınması çok dikkat çekiciydi. “Bilim ve teknoloji öğretiminde işimiz çok zorlaştı”, diyordu ve şunu ekliyordu, “Öğrenciye birinci sınıfta öğrettiklerimiz öğrenci son sınıfa gelinceye kadar eskiyor”.

Bundan 20-30 yıl önce Kuzey ile Güney arasındaki fark anlatılırken, “ekonomik uçurum”dan sözedilmekteydi, bugün ise “dijital uçurum”dan söz ediyoruz. Ve bu uçurum, ülkelerin sadece ekonomik kalkınmasını değil, sözgelimi, savunmasını, dolayısıyla bekasını çok derinden etkiliyor.

Ülkemiz, son dönemlerde siyasi ve ekonomik istikrarın sağlanmasında nasıl bir potansiyele sahip olduğunu ve bu potansiyelin nasıl gerçekleştirilebileceğini açıkça kanıtlayan bir ülke oldu. Benzer bir güce bilimsel ve teknolojik gelişmede de fazlasıyla sahip olduğumuza kendimize güvenmemiz için hiçbir sebep yoktur. Böyle inandığımızın bir sonucu olarak, Sayın Başbakanım, Zat-ı Alinizin özel ilgi ve desteğiyle TÜBİTAK kendisine verilmiş görevlerini yerine getirmede çok önemli

adımlar attı. Fakat, büyük Atatürk'ün 10. yıl Nutkunda ifade ettiği gibi, “yaptıklarımızı asla kâfi göremeyiz; daha az zamanda daha çok ve daha büyük işler başarmak zorundayız.”

Önümüzdeki yıllarda bilim ve teknoloji alanına daha fazla yatırım yapacağız. Biliyoruz ki, iyi ve büyük projeler çok para götürür; ama götürdüğünden kat kat fazlasını da getirir. Kamu desteğini, özellikle, ticari niteliği ön planda olmayan, ancak uzun vadede gerçekleştirilebilen, hatta bazı riskler taşıyan projelere, daha açık bir ifadeyle, **temel bilimler ve teknolojileri** ilgilendiren projelere yoğunlaştırmamız gerekiyor. Bugün, gelişmiş ülkelerde “Laboratuardan pazara” uzanan Ar-Ge zincirinde üretimi de, dağıtımı da, tüketimi de sanayi, ticareti, ithalat ve ihracatı büyük ölçüde elinde tutan iş dünyası yapıyor, özel teşebbüs gerçekleştiriyor. Ülkemiz de bu doğrultuda ilerlediğine göre, hükümet olarak bize düşen önemli bir görev, bilim ve teknoloji alanlarının **altyapısının güçlenmesine** elimizden geldiği ölçüde katkı sağlamak, etkin, işlevsel ve rasyonel **bilim ve teknoloji politikalarını** hayata geçirerek, **yönetişimi** modernleştirmek, doğrudan yabancı yatırımlar için kolaylaştırıcılık görevimizi yerine getirmek ve bütün bunları yaparken de demokratik değerlerin ve hukukun üstünlüğü ilkesinin hem genişliğine hem de derinliğine güç kazanması için bugüne kadar ortaya koyduğumuz çabayı arttırarak sürdürmek olacaktır.

Hayatın her alanında olduğu gibi burada da “**çokluk içinde birlik**”i sağlamak zordur ama asla imkansız değildir. Bilindiği gibi, bilim ve teknoloji alanı, **çok paydaşlı, çok aktörlü, çok boyutlu bir alandır**. Günümüz şartlarında öyle olmak zorundadır da. Bilimsel ve teknolojik kalkınmamızın önünde duran güçlüklerin hiçbir aktör tek başına üstesinden gelemez. Bu bilindiği için BTYK 2004'te düzenlediği 10. Toplantısında “Türkiye Araştırma Alanı”nın (TARAL'ın) misyonunu ülkemizin duyduğu ihtiyaçlar ve geliştirmek durumunda olduğu vizyon ışığında açık bir ifadeye kavuşturdu. O ifade şudur: “TARAL'ın vizyonu” Toplumun bilim ve teknoloji kültürünü benimsemesini sağlayan, bilim ve teknolojiyi ürün ve hizmete dönüştürerek ulusal yaşam düzeyini yükselten ve sürdürülebilir kılan bir Türkiye'dir. Yine söz konusu zorlukları aşmak için TÜBİTAK **yurt dışına açılma** konusunda da cesur adımlar attı. Komşularımızla kurulan iyi ilişkiler, ülkemizin uluslararası kuruluşlarla olan organik münasebetleri ve AB'ye üyelik istikametinde gösterdiğimiz çabalar, TÜBİTAK'ın uluslararası ağı içinde yer almasını, çok sayıda işbirliği anlaşması imzalamasını, AB Çerçeve Programlarına (6. ve 7.) katılmasını kolaylaştırmıştır. TÜBİTAK'ın dışa açılması önümüzdeki yıllarda da artarak devam edecektir.

Devletimizin eğitim hizmetlerindeki rolünün ağırlık ve etkinliğini dikkate aldığımız takdirde, onun **bilim kültürünün** güçlenmesinde, **bilimsel zihniyetin** dolayısıyla **entellektüel gücün** oluşması ve gelişmesinde önemli bir rol oynamak zorunda olduğu herhangi bir tartışmaya mahal vermeyecek ölçüde açıktır. Bilimsel zihniyetin oluşması gününbirlik plan ve projelerle gerçekleştirilebilecek bir değer değildir. Matematikte, fizikte iyi bir eğitim görmek, bilgisayar kullanmak önemli olmakla birlikte, bilimsel zihniyete sahip olmanın güvencesini sağlayacak konumda değildir. Bu söylediğimden bilimsel zihniyet konusunun çok soyut bir şey olduğu sonucu çıkarılmamalıdır. Bilimsel zihniyet, bilimsel verilere dayanarak, tutarlı, şümüllü, dolayısıyla rasyonel bir düşünme gücüne sahip olmak ve hayatı böyle bir güçle değerlendirmeyi itiyat haline getirmektir.

Bilimsel zihniyet güçlü olmazsa, bilim ve teknolojinin getirdiği ve götürdüğünün de ciddi bir tahlil ve tetkiki yapılamaz. Bilimsel ve teknolojik sonuçlar geride karanlık noktalar da bırakıyor. Gerekli önlemler alınmadığı takdirde ekonomik büyüme, sözgelimi, ciddi çevre kirliliğine; biyoloji, genetik gibi alanlarda yapılan bazı çalışmalar ciddi insani endişelere sebep olabiliyor. Bütün bunları göz önünde bulundurarak hazırlanmak, gerekli hallerde kurumlaşmak, hem bilim ve teknolojiye eleştirel akılla bakabilmenin, hem de şu veya bu sebepten dolayı bilimsel ilerlemenin karşısına çıkabilecek engelleri bertaraf edebilmenin ön hazırlığını yapmak anlamına gelir.

Bütün bu konuları dile getirirken sosyal ve beşeri ilimlerin ne kadar önem arz ettiğini unutmamak gerekiyor. Memnuniyetle hatırlayalım ki, BTYK, 11. Toplantısında aldığı kararla TÜBİTAK mevzuatında gerekli değişikliğin yapılmasına ve bu kurumumuzun bünyesinde "**Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Grubu (SOBAG)**" kurulmasına imkan hazırlamıştır. 40 yıllık bir ihmalden sonra da olsa Sosyal ve Beşeri Bilimlerin önemli bir kurum içinde eşit bir statüye kavuşmuş olması hem desteklerin hem de proje başvurularının artması, neredeyse bütün ömrünü beşeri ilimler alanına vakfetmiş olan bir kişi olarak beni son derece memnun etmektedir. Masalardaki dosyada sosyal ve beşeri bilimler alanında geçen kısa süre içinde ortaya çıkan büyük ilginin, elde edilen başarıların ayrıntıları rakamlarla tablolar halinde ifade edilmektedir. Arzumuz bu ilginin daha da artarak devam etmesidir.

Son tahlilde, bilimsel ve teknolojik faaliyetler -başarılar, başarısızlıklar- toplum hayatında olup bitiyor; orada yaşanıyor. O hayatın maddi yanı olduğu gibi manevi yanı, yani ahlaki tarafı, estetik boyutu, değerleri, normları, ilkeleri, standartları da vardır. Hayat,

ekmeksiz olmuyor, ama eklemek de insani hayatın her boyutunu doyuracak bir kıymeti haiz bulunmuyor. Sadece beden ve onun ihtiyaçlarının karşılanmasıyla kültürler, medeniyetler inşa edilemiyor, zenginleştirilemiyor. Kısacası, İnsanı insan kılan öteki boyutlar da ilmi ve fikri açıdan bir bütünlük içinde ele alınmazsa “kalkınma” dediğimiz şey “tekamül” olmaz. Bilim ve teknoloji “güç düzeni”ni varkılan en önemli kaynaktır. Ama eğer bir başka düzen yani “değerler düzeni” o güç düzeni ile birlikte yürümezse, toplumsal yürüyüşün sonunda ne demokrasi, ne insan hakları rejimi, ne birlikte yaşama siyaseti, ne de sükun, huzur ve barış çıkar. Konuşmamda bilimsel zihniyet, sosyal ve beşeri ilimler üzerinde önemle durmamın sebebi budur.

Dikkatinizden dolayı teşekkür ediyorum, hepinizi saygıyla tekrar selamlıyorum.